

Finansdepartementet

23. mars 2020
Deres referanse: 19/2294-17

Høring – endringer i hvitvaskingsregelverket (lov og forskrift) – EUs femte hvitvaskingsdirektiv

1. Innledning

Norsk Presseforbund (NP) er fellesorganet for norske medier i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål. Norsk Redaktørforening (NR) er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier. Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere, herunder ledere og frilansere, som har journalistikk som yrke. Alle tre organisasjoner skal blant annet verne om ytringsfriheten og den redaksjonelle uavhengigheten. Vi viser til høringsbrev av 17. desember 2019, og vil konsentrere vår felles høringsuttalelse om den delen av forslaget som gjelder advokaters klientkontoer.

Hvitvaskingsforskriften § 4-8 fastsetter som kjent at banker og kredittforetak som tilbyr klientkontoer, skal anse kundens underliggende klienter som reelle rettighetshavere til midlene. Dette er innført som en konsekvens av en lojal gjennomføring av hvitvaskingsdirektivet. Bakgrunnen for prinsippet er naturligvis at transaksjoner via klientkontoer, er en velegnet metode for hvitvasking, terrorfinansiering og annen kriminalitet.

Likevel foreslår nå Finanstilsynet å reversere dette samfunnsviktige prinsippet, og ønsker å gjeninnføre et unntak for advokaters klientkontoer. Den eneste begrunnelsen bak forslaget er å ivareta advokaters relasjon til sine klienter. Et slikt unntak går vi sterkt imot, og mener gjeldende rett på området må bestå.

2. Advokaters klientkontoer

Advokaters klientkonto er spesielt egnet til å hvitvaske midler og finansiere terrorisme. At advokaters kompetanse og klientkontoer blir utnyttet av kriminelle er en internasjonal utfordring, og er også blitt påpekt av FATF. Både advokatenes kundegruppe og oppdragstype tilsier at risikoen for meget alvorlig kriminalitet er høy. Det kommer tydelig frem i Justis- og beredskapsdepartementets «Nasjonale risikovurdering for bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering 2018». Her heter det blant annet i punkt 6.1.8: «*Advokater har klientkontoer som et viktig verktøy i sin yrkesutøvelse. (...) Klientkontoer er (...) egnet til å skjule midlers opprinnelse og bruk, og vil kunne være etterspurt av kriminelle, selv om ordinære transaksjoner tilknyttet finansielle tjenester og eiendomsoverdragelser er rapporteringspliktige. Erfaring fra ØKOKRIMS straffesaker er at det finnes flere eksempler på at advokaters kompetanse, og klientkontoer, har blitt misbrukt for å hvitvaske midler.*»

Vi mener foreliggende forslag vil bidra til å undergrave det åpenhetsprinsippet som er helt avgjørende for at blant andre mediene skal kunne utføre sin oppgave med hensyn til å ettergå økonomiske transaksjoner som kan true vårt økonomiske system. Dette er prinsipper som også advokater må forholde seg til, gitt deres særlige oppdragstype og offentlige bevilling.

3. Aweiningen mellom advokaters taushetsplikt og samfunnets behov for åpenhet

I vurderingen av advokaters taushetsplikt, lener Finanstilsynet seg på Advokatlovutvalgets drøftelse av temaet. Utvalgets forslag i NOU 2016:2 er omstridt og ikke engang gjennomført i lovgivningen vår. Likevel går forslaget ut på at utvalgets syn på advokaters taushetsplikt, skal gå foran samfunnets behov for og mulighet til å avverge meget alvorlig kriminalitet.

Dette mener vi blir en samfunnsmessig gal prioritering. Finanstilsynets forslag vil i praksis innebære at det innføres et smutthull i den demokratiske innsyns- og kontrollfunksjonen. I den sammenheng har mediene en viktig samfunnsrolle som «public watchdog». Advokater kan etter vår mening ikke unnlate å identifisere og bekrefte identiteten til reelle rettighetshavere for kontoer av hensyn til taushetsplikten. Behovet for åpenhet på dette området må veie tyngre enn behovet for å bevare fortrolighet mellom klient og advokat. Vi minner her om finanskomiteens presisering i Innst. 143 L (2018-2019) side 3, da lov om register over reelle rettighetshavere ble behandlet på Stortinget: «Komiteen vil understreke viktigheten av at allmennheten til enhver tid skal kunne ha innsyn i registeret over reelle eiere og tilgang til lagrede historiske data og rådata. (...) alle juridiske personer, enheter og andre sammenslutninger som driver virksomhet eller er registrert i Norge, i utgangspunktet vil ha plikt til å innhente og registrere opplysninger om reelle rettighetshavere. (...)»

Etter vår mening strider derfor foreliggende forslag med lov om register over reelle rettighetshavere, som i henhold til § 11 gir allmennheten tilgang til opplysninger om *alle* reelle rettighetshavere. I tillegg står forslaget i klar motstrid til Stortingets anmodningsvedtak nr. 602, av 5. juni 2015, der det ble understreket at Norge skal være et foregangsland på åpenhet om eierskap i selskaper.

Større åpenhet om reelle rettighetshavere er et avgjørende tiltak for å motvirke hvitvasking, terrorfinansiering og annen kriminalitet som kan ødelegge vårt demokrati. Derfor bør foreliggende forslag forkastes.

Med vennlig hilsen

for Norsk Presseforbund

jurist

Norsk Redaktørforening

generalsekretær

Norsk Journalistlag

advokat